

מרסל עם נתן אלתרמן
הוא אהב את הצרפתיות שלי.

תקופה שעוברת על כל העולם. כמו שאמרתי לך — זו תקופה, ואני מאמין שהיא תחלוף.

● **בכל זאת, יש הבדל בין לשרת את האמנים שאתה אוהב לבין לשרת כל מיני אנשים שאין לך יחס מיוחד אליהם.**

נכון, יש הבדל, אבל לא צריך לשכוח שאני מלצר ואני צריך לשרת כל אחד שנכנס לכאן.

● **אתה מרגיש כמו אחרים, הטוענים שדווקא לאחרונה "בסית" חזרה אל עצמה?**

כן, זה נכון. כסית חזרה לעצמה. הנה, תראי, אני מכיר כמעט את כל מי שיושב כאן, וגם את.

● **איזה יום הוא יום־העבודה האהוב עליך?**

זה לא סוד — יום שישי.

● **איך אתה מתייחס לצעקות של יבני, לזיכרונות הסוליטיים, למכות ולמריבות שלפעמים פורצות כאן?**

שום דבר לא איכפת לי. אני אוהב את כל

„את, אות'הלוס' נחנו לי מפני שהייתי בחזית. בצרפתי, לא כמו פה, שנותנים אות'מלחמה לכל שוטרתנונה שנותן קנס על פנסים בזמן מלחמה"

הבוהימה, זו מהדור הישן וזו מהדור החדש, ואני אוהב את יבני וגם את שמוליק קראוס. החמימות שאני נותן להם, הם מחזירים לי. את בעצמך רואה איך אני מתנהג עם כולם, הלוואי והאנושות כולה הייתה מחזירה לי מה שאני נותן לכולם בכסית. החיים שלי לא היו תמיד שדו־שונים, גם הנעורים וגם כשהתבגרתי, אבל הפיצוי שלי זה מה שאני מקבל מהאנשים בכסית, מאלכס אנסקי ויצחק כנר ואורי אבנרי. כן, אני אוהב אותם.

● **ואתה, עם דעותיך השמאליות, מה היחס שלך לשולחן של אנשי הימין ביום השישי?**

מה אפשר להגיד עליהם, זה השולחן של

1948.

● **אתה מנהל איתם ויכוחים פוליטיים?**

לא. אני אוהב אותם, הם אנשי כסית, לא חשוב הדעות הפוליטיות.

● **תמשיך לבוא לבסית, גם אחרי שתצא לפנסיה?**

(המשך בעמוד 36)

● מספרים עליך, שהיית קשור מאוד לחצקל.

סימפטיה כמו שהייתה לחצקל לא פגשתי. הוא היה כנראה שידע לארגן לו יחסי־ציבור, היתה לו גישה לאנשים, לכל כנראה. הוא יכול היה להיות חבר עם אנשים הכי פשוטים ולהיפגש על כוסית ולבלות עם שרים, אמנים ואנשי ציבור. הוא לא היה מפסיד אף פרמיירה, כל האמנים אהבו אותו. לפעמים היו פארטים אצל האמנים וחצקל תמיד היה לוקח אותי בשביל לעשות את המלצות.

היתה פעם פארטי די מעניינת, אני זוכר, זה היה ב־1961, הגיע ארצה מופע מוזיק דה שאנז־אליה והיו שם זמרים מכל הארצות בעולם. אפילו שושנה רמארי היתה בפנים. ראיתי שם גם את ז'אק ברל הצעיר. בפארטי היה גם מי שהיה מנהל קול ישראל, ר"ר ספיר, והוא אמר לי מרסל, אתה יודע מי נמצא פה? המלחין של איב מונטן.

ואני, ככה, באתי לפארטי לבוש כמו שצריך, עם פפיון וחגורה שחורה, ואני מסתובב עם המשקאות בין הקהל ורואה את ר"ר ספירו מדבר עם איזה אורח, ואני פונה אל האורח בצרפתית ושואל — סליחה, אדוני, אתה רוצה איזה דבר מרענן? והאיש מסתובב, מסתכל עליי ואומר: „מרסל! ואני עונה לו, ביידיש: נוסן, ואס טוטס דו, נוסן, מה אתה עושה פה? עובתי את המגש עם המשקאות בצד והתחבבנו. שמו האמיתי של המלחין הרגול פרנסיס דה־מארק, שהיה אורח הכבוד במסיבה, היה נתן קופר, ואני היכרתי אותו משכונות הבסטיל, מישכונות העוני של פאריס. הוא היה בן של חייט ליטאי והיינו ביחד בלהקת פועלים בשנים 1934-1936 עד שקראו לי לרגל. כמו שאומרים הצרפתים. הלהקה שלנו נקראה להקת מארס. למה מארס? כי המהפכה של הקומונה הפאריסית פרצה במארס 1871. נו, מאז אני איתו בקשר. הוא כותב ולפעמים שולח לי שירים עם תווים.

● אומרים שמאז מותו של חצקל קרה לך משהו?

חצקל היה בוחמי, בדיוק כמוני. הוא היה טיפוס לא מימסדי, הוא היה חצקל. הוא לא יכול היה להיות טיפוס אחר, טיפוס אחר ממה שהוא היה זה היה נגד הפרינציפ שלו. חצקל לא היה מסוגל להיות בעל־הבית עם מישטר־ברזל. הוא היה כנראה חופשי ודי דמוקרטי, הרבה פוליטיקאים יכולים לקחת דוגמה מהדמוקרטיה של חצקל. חצקל היה יכול לדבר גם עם השמאל וגם עם הימין, היתה לו גמישות אנושית לא נורמלית, זה מה שהיה דומה ביני שנינו.

● כשבאת לבסית, התאקלמת מייד, או שזה לקח זמן?

כשהגעתי, עשו לי הכרה עם כולם. אמרו לי:

אדם שאין לו גמישות בחיים החברתיים ובחיים הפוליטיים לא יכול להיות אדם חברותי או אפילו פוליטיקאי. אצל מישפחת רזיאל־נאור קשר מישפחתי זה כשאומרים אמן למיפלגה ולבית הכנסת. נכון, הם עזרו כשהייתה לי תאונת־דרכים קשה והייתי על סף המוות. אז היא באמת הוציאה את כרטיס־הביקור שלה בכל מקום. אבל כנראה לא צריך עזרה רק במיקרה־אסון בבית־חולים, כנראה נורמאלי צריך מישפחה גם בחיי היומיום שלו. וכל החיים היחס שלהם כלפיי וכלפיי פנינה היה נוקשה, מתנשא ומנוכר. אני מבין את זה.

● אתה מבין את זה?

לו הייתי יוצא מיוחצ־אירופה, היחס אליי מצידם היה אחר. הם לא אוהבים אותי כי אני יוצא צרפת ויש לי מחשבה חופשית. תמיד, כשהיו מדברים פוליטיקה והייתי מביע את דעתי, היו אומרים: „אויש, הצרפתי הזה!"

● מה היתה עבורך הראשונה בארץ?

מלצר בקפה תכלת בפנית שינקין־אחרי־העם. שם ראיתי את מנהיגי המדינה, את רמז, גולדה, יעקב דורי, חיים לסקוב. גם משפחתו של יעקב הרצוג היתה באה לשם. זה היה בית־קפה הכי־יפה

„רובינא היחה מלכח התיאטרון העברי. הייתי מסתכל עליה כמו שהייתי מסתכל על כוכב של ה־קומדי פרנסייז". באשה הזאת היחה מלכוח תיאטרלי"

בתל־אביב, ובגלל זה שהיה קרוב גם למערכת דבר וגם להפועל המזרחי, היו באים פוליטיקאים משני הצדדים.

● איך הגעת לבסית?

היתה אבטלה וגם אני סבלתי ממנה. יום אחד נפגשתי עם מוזיקר אגודת־המלצרים והוא אמר: „מרסל, תפסיק עם השטיות, תחזור לעבודה". סבלתי מספיק בגלל החותמת המישפחתית. ככה זה היה אז — לה, לאסתר רזיאל־נאור, היה כבוד ולי היתה אבטלה. אף פעם לא חיפשה הגברת למצוא לי ג'וב. כל קרוב־מישפחה, זה דבר טיבעי, היה עוזר לקרוב מובטל שלו. אבל אצלה — שום דבר.

מרסל ורמויות ירדיו בציור של ליפשיץ ב־בסית
אני אוהב את הבוהימה שלי.

לזה קוראים לו ככה ולזה קוראים לו ככה. הייתי קשור במיוחד לאלתרמן ולאברהם חלפי. ככה זה, כל מלצר יש לו החולשות שלו.

● מה קשר אותך לאלתרמן ולחלפי?

אלתרמן היה אוהב את הצרפתיות שלי. תסתכלי על התמונות שלנו ביחד, הן מדברות בעד עצמן.

● על מה הייתם מדברים?

על כל מיני דברים. פעם ישב פה בכסית. באמצע, עם ירדיו מנשה לוי, שהוא אחד המתרגמים הטובים במדינה. מנשה הוציא עיתון

● וסנינה, אשתך, עברה?

כל השנים עברה כמורה, אבל אני הייתי מובטל. נו, בשנת 1959 הענף התחיל להתאושש, שמעתי לעצת מוזיקר אגודת־המלצרים, הלכתי ללישכת־העבודה ונשלחתי לכסית.

● מה ידעת על „בסית"?

ידעתי שזה בית־קפה של אמנים, ציירים וסופרים. לפעמים הייתי בעצמי יושב בכסית, אז באתי בשמחה וקיבלו אותי לעבודה.

● מי חצקל אישי־בסית?

כן. חצקל קיבל אותי לעבודה.

צרפתי, שקוראים לו נובל ליטרר ושאל אותי: „מרסל, אתה מכיר את העיתון?" אמרתי לו — כן, אז הוא שאל: „נו, מה אתה אומר?" עניתי לו שבשבילי העיתון יותר מדי קונפורמיסטי ויותר מדי אקדמי פרנסייז. אז מנשה אומר לאלתרמן: „שמעת, נתן? מרסל הוא אנטי־קונפורמיסט!" אז אלתרמן, ככה מסתכל עליי — הוא היה, אל תכתבי, מפ־איניק, אחר הקובעים במפלגת־העבודה — והוא אומר לי, אלתרמן: „באמת, מרסל, אתה אנטי־קונפורמיסט?" אמרתי לו — כן, נתן, ובגלל זה אני אוהב את ויקטור הוגו, אבא של העלובים. אני אוהב אותו כי הוא שוא את כל המישטרים ומת כמגן הקומונה הפריסאית. את יודעת מה הוא ענה לי, אלתרמן המפ־איניק? „מרסל, אתה נהדר!"

● זה נכון שהיית אישי־הסוד שלו?

לא, לא. לא להגזים, לא להגזים. אני כנראה שלא מכנס את האף שלו אף פעם בחיים הפרטיים של מישוה.

● ואיזה קשר היה לך עם חלפי?

היינו מדברים על פוליטיקה, על סיפרות. חלפי היה כנראה שידע לכאוב, הוא היה כנראה נהדר. שניהם, גם אלתרמן וגם חלפי, אהבו את הסיפרות הצרפתית. אלתרמן היה בא לפה כל יום וגם חלפי יום־יום היה יושב פה.

● וחנה רובינא?

אן, היא היתה בכל זאת מלכת־התיאטרון העברי. הייתי מסתכל עליה, כמו שהייתי מסתכל על כוכב של הקומדי פרנסייז. באשה הזאת היתה מלכות תיאטרלית, רק ההופעה שלה היתה גורמת לי להרגיש שאני חייב לתת לה כבוד, כבוד לרמה שלה.

● מה אהבה חנה רובינא לאכול?

אפשר לדבר עם מרסל על הכל, אבל לא על מה שמישוה אהב לאכול או לשתות.

● למה?

אני לא אוהב לדבר על הדברים הקטנים האלה. אני משאיר את הרכילות הזו לאנשים פשוטים. את לא מצפה ממני שאני אגיד לך מי אוכל מה. אני יותר מדי קשור לאנשים. עד היום אני ביחסים טובים עם נתן וד, עם חיים גורי ועם עוד הרבה סופרים מהדור החדש. כן, כן, הדור החדש. כשאלתרמן היה פה הגדול, גורי היה צעיר מאוד. ויש לי גם יחסים טובים עם אריה זקס וניסים אלוני ויוסל ברגנר ומיישה ברנשטיין, כולם ידידים טובים.

● אתה מזכיר כאן שמות של אנשים שהפכו לאבני־דרך בשטח המחזאות, הסיפרות, השירה, הציור.

אבל בשנים האחרונות חלה מהפכה בבסית, במקום האמנים הגיעו לכאן כל מיני זרוקים שלאודיוקא שייכים לעולם־האמנות. איך אתה מקבל את האנשים האלה?

אני מסתכל על מה שקורה כעת בכסית כעל

אתה מזכיר כאן שמות של אנשים שהפכו לאבני־דרך בשטח המחזאות, הסיפרות, השירה, הציור.

אבל בשנים האחרונות חלה מהפכה בבסית, במקום האמנים הגיעו לכאן כל מיני זרוקים שלאודיוקא שייכים לעולם־האמנות. איך אתה מקבל את האנשים האלה?

אני מסתכל על מה שקורה כעת בכסית כעל

אתה מזכיר כאן שמות של אנשים שהפכו לאבני־דרך בשטח המחזאות, הסיפרות, השירה, הציור.

אבל בשנים האחרונות חלה מהפכה בבסית, במקום האמנים הגיעו לכאן כל מיני זרוקים שלאודיוקא שייכים לעולם־האמנות. איך אתה מקבל את האנשים האלה?

אני מסתכל על מה שקורה כעת בכסית כעל

אתה מזכיר כאן שמות של אנשים שהפכו לאבני־דרך בשטח המחזאות, הסיפרות, השירה, הציור.

אבל בשנים האחרונות חלה מהפכה בבסית, במקום האמנים הגיעו לכאן כל מיני זרוקים שלאודיוקא שייכים לעולם־האמנות. איך אתה מקבל את האנשים האלה?

אני מסתכל על מה שקורה כעת בכסית כעל

אתה מזכיר כאן שמות של אנשים שהפכו לאבני־דרך בשטח המחזאות, הסיפרות, השירה, הציור.

אבל בשנים האחרונות חלה מהפכה בבסית, במקום האמנים הגיעו לכאן כל מיני זרוקים שלאודיוקא שייכים לעולם־האמנות. איך אתה מקבל את האנשים האלה?

אני מסתכל על מה שקורה כעת בכסית כעל